

19. Горев А.Э., Беттгер К., Прохоров А.В., Гизатуллин Р.Р. Основы транспортного моделирования: практическое пособие. СПб.: КОСТА, 2015. 168 с.

20. Тебенков С.Е., Левашев А.Г. Результаты оценки распределения потоков в транспортных коридорах. Вестник ИрГТУ. 2011. № 10 (57). С.120–127.

21. Как платные парковки влияют на дорожную ситуацию в Москве [Электронный ресурс]. URL: https://yandex.ru/company/researches/2014/ya_parking (дата обращения: 24.06.2016).

*Апостолова-Сосса Любовь Александрівна,
кандидат технічних наук, доцент,
Київський національний університет будівництва і архітектури*

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ НАСЕЛЕНИХ МІСЦЬ СХІДНОГО РЕГІОНУ

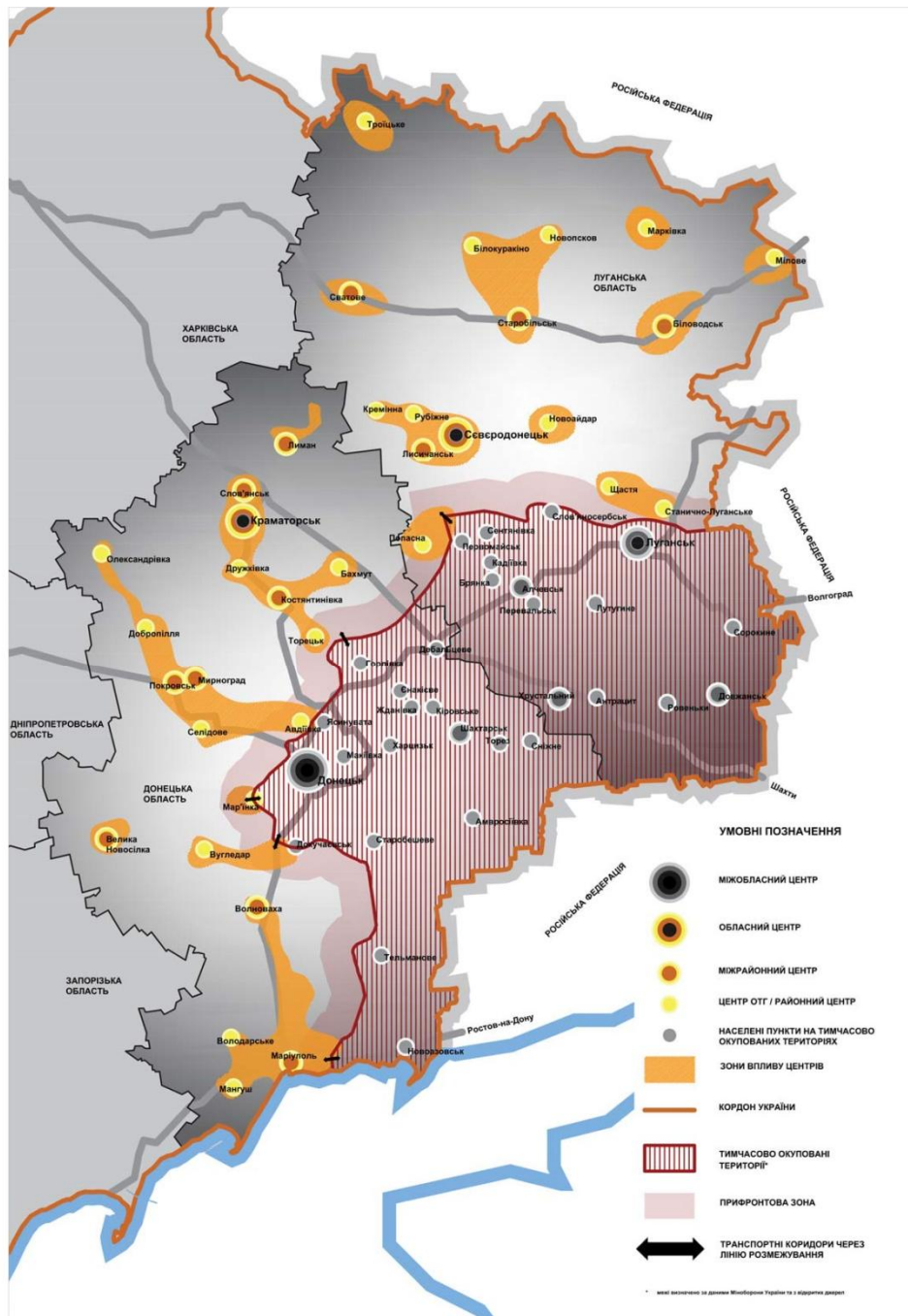
Найбільш проблемним регіоном України в теперішній час без сумніву є східні прикордонні зони Донецької і Луганської областей, що межують з територіями ОРДЛО. Після втрати внаслідок окупації своїх обласних центрів – Донецька і Луганська, ці регіони перебувають в процесі перерозподілу функцій населених місць і демографічних ресурсів. Все це викликає потребу в терміновому пошуку шляхів подолання економічної і демографічної криз, обрання нових напрямів розвитку і, як результат, необхідність зміни стратегій розвитку міст і громад сходу України.

Слід зазначити, що кризова ситуація, що склалася в цьому регіоні, сягає своїм корінням періоду 1930-х років, коли розпочалася масова індустріалізація Донбасу. Політика індустріалізації передбачала розвиток населених пунктів довкола крупних промислових виробництв переважно в гірничо-видобувній галузі, важкому машинобудуванні, металургії, хімічній та нафто-хімічній промисловості, що виникли в багатому на корисні копалини та інші природні ресурси східному регіоні. В Донецькій області за даними [1] налічується 27 мономіст [2], з яких 18 розташовані на підконтрольній Україні території. Скорочення обсягів виробництва [1] в металургійній і гірничо-видобувній галузі ще в період після розпаду Радянського Союзу призвели до погіршення стану майже на всіх підприємствах. А враховуючи, що податки від цих підприємств складають більше половини, а іноді і до 90% надходжень до бюджету цих населених місць, з початку 1990-х років спостерігається

тенденція щодо погіршення як рівня життя населення регіону, так і рівня розвитку соціальної інфраструктури, житлово-комунального господарства, що, в свою чергу призводить до депопуляції населених пунктів [10]. Як наслідок, погіршення рівня життя призводить до відтоку активної частини мешканців до інших регіонів або за кордон і зростання соціальної напруги. Існуючий невтішний демографічний тренд свідчить про скорочення чисельності населених місць регіону в межах 1% на рік [10]. Виходячи з затвердженої урядом Енергетичної стратегії 2035 [3], відповідно до якої до 2025 року планується ліквідація неприбуткових державних вугільних підприємств, кризова ситуація може поглибитись, якщо не буде вжито термінових заходів, спрямованих на підтримку стійкого розвитку громад регіону.

Тривалий період стагнації призводить до занепаду всіх сфер міського життя [4, 5], збідніння населення, зростання невдоволення рівнем життя і погіршення криміногенної ситуації. Такий комплекс факторів у випадку Донеччини і Луганщини став одним з каталізаторів загарбницьких дій під час окупації цих територій у 2014 році.

Одним з надійних шляхів виходу міста зі стагнації є стимуляція його економічного розвитку через розвиток виробництва (з його інтенсифікацією) та інвестиційної і підприємницької діяльності [4, 5]. Суттєвим кроком для подолання кризи в східному регіоні має стати диверсифікація галузевої структури економік мономіст. Такі кроки дозволять вивести міста із залежності від діяльності містоутворюючого підприємства і зроблять міську економіку стійкішою до змін міського життєвого циклу. До переліку таких заходів належать впровадження і розвиток: інноваційних та високотехнологічних виробництв (можливо через створення технопарків, індустріальних парків, спеціальних економічних зон тощо), харчової промисловості в контексті переробки сільськогосподарської продукції, що виробляється на прилеглих придатних для сільського господарства землях, виробництва будівельних матеріалів в симбіозі з підприємствами вугільної та металургійної промисловості, легкої промисловості, середньої і вищої освіти (з метою організації перекваліфікації кадрів), туризму та рекреаційної діяльності, народних ремесел і промислів. Такі слушні і ефективні заходи пропонувались проектними рішеннями з просторового планування в містобудівній документації - Схеми планування території Донецької і Луганської областей, розроблені ДП «Діпромисто» у 2011-2013 рр. [6, 7], втім, в теперішній час вони потребують суттєвого перегляду через окупацію частини територій областей.

Так, найближчим часом неможливий розвиток Донецько-Макіївської промислової агломерації зі створенням технопарків і індустріальних парків. В найближчому майбутньому посиляться роль таких промислових центрів і вузлів як Приторецький, Покровський, Велико-Новосілковський, Вугледарський, Лиманський, де передбачається створення індустріальних парків [7, 8] і логістичних центрів для сільгосппродукції, тощо.

Створення спеціальних економічних зон зі зниженим оподаткуванням, програм розвитку підприємництва, які будуть підтримуватись органами місцевої влади, виділення грантів під

інвестпроекти, сприяння перекваліфікації персоналу для працевлаштування в інвестиційно привабливих видах діяльності через місцеві центри зайнятості дасть поштовх малому і середньому бізнесу.

Розвиток областей у складі транскордонного регіону «Україна-Росія» наразі є неможливим. Питання транскордонної активності зараз більше пов'язано з організацією гуманітарно-логістичних центрів в районі пунктів перетину лінії розмежування, тож зросте роль прилеглих населених пунктів як локальних громадських центрів, а система громадського обслуговування сусідніх міжрайонних центрів має бути розрахована в тому числі на обслуговування громадян України, що проживають на тимчасово окупованих територіях.

Фактично відбувся перерозподіл центрів системи розселення, за яким Северодонецьк і Краматорськ виконують роль обласних центрів, оскільки там розміщуються обласні адміністрації, і туди було переміщено основні адміністративні і громадські установи та інституції з Луганська і Донецька. Роль міжрайонних центрів з повним переліком установ епізодичного користування будуть виконувати міста Слов'янськ, Мирноград, Покровськ, Лиман, Костянтинівка, Велика Новосілка, Волноваха, Лисичанськ, Біловодськ, Старобільськ, Сватове (рис. 1).

Важливим кроком для успішного розвитку регіону є стимуляція розвитку місцевого самоврядування шляхом створення об'єднаних територіальних громад. Посилення ролі ОТГ і їх центрів як поліфункціональних дозволить забезпечити вищий рівень диверсифікації галузевої структури за рахунок територій приєднаних сільських населених пунктів. В теперішній час процес організації ОТГ триває, так в Донецькій області утворено 13 ОТГ, а в Луганській – 18 [14].

В цілому розвиток системи громадського обслуговування в східному регіоні відстає від загальнонаціонального рівня, про що свідчить аналіз коефіцієнтів локалізації [4, 11, 12], проведений в дослідженні Світового банку [12]. Розвиток субцентрів, які б обслуговували сусідні території, особливо в зоні, прилеглий до території ОРДЛО, де відбувається переміщення громадян через лінію розмежування, є особливо важливим в контексті системи громадського обслуговування (торгівлі, адмінпослуг тощо) [15, 16]. Так, наприклад, під час роботи в рамках освітньої програми [9] над Інтегрованою концепцією просторового розвитку Лиманської ОТГ було запропоновано створення додаткових субцентрів в системі розселення в формі поліфункціональних громадських центрів з постійно діючими ринками в селищах Нове, Рубці, Ярова, Крива Лука. Така пропозиція

спрямована на пожвавлення розвитку територій, віддалених від центру об'єднаної територіальної громади, і обслуговування прилеглих периферійних територій області та сусідніх областей.

Проблема депопуляції населених місць регіону може бути частково вирішена за рахунок розвитку соціальної інфраструктури, спортивної, культурної і рекреаційної діяльності, які сприятимуть запобіганню відтоку молоді. Програмами житлового будівництва необхідно передбачити спорудження житла для внутрішньо переміщених осіб.

Розвиток регіонального туризму і рекреаційної діяльності на національному рівні, враховуючи значний природний потенціал (ліси, водойми, природні заповідники, мінеральні джерела, грязі тощо), також сприятиме створенню нових робочих місць після припинення військових дій. В найближчий час рекреаційний потенціал регіону може розвиватися з орієнтацією на внутрішній ринок.

Всі перелічені заходи можуть бути враховані при розробці або оновленні стратегій розвитку населених місць і громад та розробці документації з просторового планування (схем планування територій ОТГ).

Стимулювання з боку держави всебічного розвитку східного регіону є важливим чинником відновлення її територіальної цілісності.

Список використаних джерел та літератури:

1. L.M. Kuzmenko, M.O. Soldak, Mono-functional cities: Problems, support provision and development («Монофункціональні міста: проблеми, надання підтримки та розвиток») // *Economical Herald of Donbas Quaterly: Scientific Journal*. - 2010. - №4 (22). – С. 83-88.

2. Закон України «Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку малих міст» №1580-IV від 04.03.2004 року.

3. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» від 18 серпня 2017 р. № 605-р.

4. Осітнянко А.П. Планування розвитку міста: Монографія – Київ: КНУБА, 2001, 460 с.

5. Форрестер Дж. Динаміка розвитку городів. – М.: Прогресс, 1974. – 288 с.

6. Схема планування території Донецької області, затверджена Рішенням сесії обласної ради від 09.06.2011 №6/4-087, розробник - ДП «Діпромисто» - <http://dipromisto.gov.ua/index.php?categoryid=66>

7. Схема планування території Луганської областей, затверджена Рішенням обласної ради від 28.02.2013 №17/13, розробник - ДП «Діпромисто» - <http://dipromisto.gov.ua/index.php?categoryid=66>
8. Стратегія розвитку Лиманської об'єднаної територіальної громади до 2025 року, Лиманська міська ОТГ, 2017-2018 - https://krliman.gov.ua/upload/editor/strategiya_rozvitku_limanskoj_otg.pdf
9. Матеріали освітньої програми CANactions School, організованої за підтримки програми ULEAD з Європою - <http://hromada.suitlite.com/lymanska/>.
10. Регіони України. Статистичний збірник / Державна служба статистики України. – К. 2005-2018.
11. Апостолова-Сосса Л.О. Визначення перспективної структури зайнятості при розробці генеральних планів міст: Дисертація канд. техн. наук: 05.23.20 / Київський національний університет будівництва і архітектури. — К., 2002.
12. Україна. Огляд урбанізації. Міжнародний банк реконструкції та розвитку / Світовий банк. – 2015.
13. Інформація про ситуацію на сході України від Міністерства оборони [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mil.gov.ua>.
14. Інформація про хід реформи з децентралізації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/gromada>.
15. Демин Н.М. Управление развитием градостроительных систем. – К.: Будивельник, 1991. – 184 с.
16. Ключніченко Є.Є. Соціально-економічні основи планування та забудови міст. – К.: НДПІмістобудування, 1999. – 348 с.

*Булах Ірина Валеріївна, кандидат архітектури,
доцент кафедри дизайну архітектурного середовища
Київського національного університету будівництва і архітектури*

РЕГІОНАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МІСТОБУДІВНОЇ МЕРЕЖІ ЛІКУВАЛЬНИХ ДИТЯЧИХ КОМПЛЕКСІВ УКРАЇНИ

В Україні триває реформа сфери охорони здоров'я, яка, безумовно, повинна знайти відображення у наукових пошуках та пропозиціях, пов'язаних з архітектурно-містобудівною організацією лікування населення нашої держави [1, 2]. Традиційним, для нашої країни, є виокремлення місць лікування дітей: розбудована за радянські часи потужна містобудівна мережа дитячих лікувально-профілактичних закладів налічувала чисельні та розгалужені елементи (дитячі